

„Liebt einander“ „Szeressétek egymást“

Hajós-Schüler im Gespräch mit Holocaustüberlebender /
Hajós-diákok beszélgetése egy holokauszt-túlélővel

Von Oberstudienrat Richard Guth / Richard Guth német nyelvi lektor

(06. Juni 2016) „Liebt einander“ – mit diesen Worten schließt die 94-jährige Ágnes Bartha das Gespräch. Worte menschlicher Stärke, denn was die ehemalige Zwangsarbeiterin und Holocaust-Überlebende in den langen Monaten im Deutschen Reich erlebte, zeichnete sie nach eigenem Bekunden ein Leben lang. Liebe hat für die 94-jährige Budapesterin jüdischer Abstammung ohnehin eine besondere Bedeutung: Die Zwangsscheidung von ihrem christlichen Ehemann in Folge der Rassengesetze habe sie damals am Boden zerstört. Das Martyrium begann aber erst danach, denn wie viele hunderttausende Menschen jüdischen Glaubens wurde Ágnes Bartha deportiert, und kam ins Konzentrationslager Ravensbrück. Ihrem Überleben verdankte sie womöglich ihren Deutschkenntnissen – sie besuchte vor dem Anschluss eine Schule in Wien -, denn so wurde sie Zwangsarbeiterin im Mercedes-Werk. Selbst in Zeiten größter Not verließ sie der Geist der Liebe und Menschlichkeit nicht: In dieser Zeit entstand auch die lebenslange Freundschaft zu der Bildhauerin Éva Kiss.

(2016. június 6.) Szeressétek egymást – ezekkel a szavakkal fejezi be a 94 éves Bartha Ágnes a beszélgetést. Az emberi nagyság és méltóság szavai ezek, hiszen amit az egykori kényszermunkás és holokauszt-túlélő a Német Birodalomban a hosszú hónapok alatt átélt, egy életen át meghatározta mindennapjait. Szeretet a 94 éves budapesti hölgy számára különleges jelentőséggel bír: keresztény férjétől való kényszerválása annak idején lelkileg megtörte.

Mártíriuma viszont csak ezután kezdődött: Bartha Ágnes több százezer zsidó honfitársával egyetemben elhurcolták Németországba – ő maga Ravensbrückbe került. Túlélésében valószínűleg nagy szerepe volt az Anschluss előtt bécsi diákként megszerzett némettudásának: közbenjárására a Mercedes-gyárban lett kényszer-munkás. Még a legínségesebb időkben sem hagyta el őt a szeretet és emberség gondolata: ebben a nehéz időszakban közte és Kiss Éva szobrász között egy életre szóló barátság szövődött.

Die Schülerinnen und Schüler der Jahrgangsstufe 7 von der benachbarten Zweisprachigen Grundschule „Alfréd Hajós“ hören den Worten der 94-Jährigen gebannt zu: Ganz unbekannt ist ihnen Ágnes Bartha nicht, sie lernen die alte Dame jedoch erst jetzt persönlich kennen. Als Vorbereitung auf den Besuch diente der Dokumentarfilm „Innere Bilder / Belső képek“ des deutschen Filmregisseurs Helmuth Bauer aus dem Jahre 2014, der den Leidensweg in Form eines Zeitzeugengesprächs nachzeichnet. Und nun sitzen die Hajós-Schüler in der Wohnung von Ágnes Bartha und fühlen sich von den zweisprachigen Erzählungen der Zeitzeugin innerlich berührt. Das zeigt sich in den Fragen, die sich auf die Umstände im Lager und in der Fabrik sowie auf die Empfindungen von Frau Bartha beziehen.

A Zuglói Hajós Alfréd Magyar-Német Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola hetedikes tanulói néma csendben hallgatják a 94 éves hölgy szavait: nem teljesen ismeretlen számukra Bartha Ágnes, de a személyes találkozásra csak most nyílt lehetőségük. A beszélgetés előkészítésekor a diákok megtekintették Helmuth Bauer német filmrendező által készített „Belső képek” (2014) című filmalkotást, amely a hölgy szenvedéstörténetét egy beszélgetés keretein belül mutatja be. Most pedig a Hajós-diákok vették át ezt a szerepet, és vesznek részt a hölgy lakásán egy kétnyelvű beszélgetésen, amely belül megérinthette őket. Ezt mutatják a kérdések is, amelyek a táborig és gyári mindennapokra és Bartha Ágnes érzéseire, benyomásaira irányulnak.

Mit Zeitzeugen über Vergangenes zu sprechen, also mündlich tradierte Geschichte, auf Englisch oral history, wird im Geschichtsunterricht seit langem praktiziert:

Denn mit Zeitzeugen zu sprechen, gewährt den Schülern neue, wenngleich oft sehr subjektive Einblicke in historische Vorgänge. Aber gerade dieser subjektive Blick ermöglicht es den Jugendlichen, Geschichte, objektive Fakten zu „erleben“, nachzuvollziehen. Nach all dem Leid von der Geste der Liebe zu sprechen verleiht den Worten von Ágnes Bartha zudem eine moralische Größe: Eine Erkenntnis, die für das Handeln der Heranwachsenden als Richtschnur gelten soll.

Az adott történelmi eseményt személyesen átélt emberekkel való beszélgetés nem ismeretlen a történelemoktatásból. Az „oral history” angolszász hagyomány, amely lehetőséget nyújt arra, hogy a diákok új, sokszor nagyon szubjektív szemszögből ismerkedjenek objektív történelmi eseményekkel, azokat megértve, átérezve. Hogy Bartha Ágnes ennyi szenvedés után is szeretetről tud beszélni, az nagy erkölcsi, emberi méltóságról tesz tanúbizonyságot, amely alapértékként kell, hogy szolgáljon a fiatalok számára.

